

Ψεράyená Duk'έ Denets'έ K'ínagots'era

Դեյի գոնջօ ֆէտ՝ւիհա ցա կուտ՝է ցոտ՝եծօ ցա ցակուրէտօ տ՝է ցուհծօ
յերենւեց ցա սօնի. Դեյի շէրայենա ցուկ՝է ճենետ՝է կ՝ինացոտ՝եյլա ցոկ՝է
ճենե հլնի սլիհօւա կ՝ահօւէրօճի հլլէ շաճօ շահէտ՝էլե. Մենի շէկա շակուցօլա
հլլօ կե ճարէտ՝ե խալ ցոտ՝է գոնջօ ֆէկուհա ցա կուտ՝է ցոտ՝եծօ ցլ ցուկա
կուցա շագօտ՝ե ցա:

- կօրալի;
- տաշօճիկօճօւալի;
- կուիէ կ՝էտարագօճեւե, ցլ ցլ սուրէ ճակուցօլա ցոկ՝օնէ ռաճիկեճեւե;
- ճս տէտ՝օճէրա կենլւեց;
- ցօշօ ճենե կ՝է շահիտ՝էլե կենլւեց;
- շեյի մենի տ՝է շակօտ՝լ ճուցակեյլլիճի.

Տօճօնօլէ, տէտ՝օկու շէրայենա ցուկ՝է տէտ՝է կ՝ինացօկեյլա ցօցա սուճլէ կսէրէյաշէտլի?

Հէշէ. Բեցարահաճօ ռաքտ՝է շէկա կ՝ինացօլա նիճէ ճենե տէրէյաշէտլնի
ճլլէ Բեցօ ցաճօ.

Հագլ շեյի Բեցարահաճօ հլշօ շեյոււե տ՝է շէրայենա ցուկ՝է կ՝ինացօլա
կօճահշօ նիճէ շեյի ճենե հէտէրէյաշէտլնի ճլլէ Բեցօ ցաճօ ցլ շեյի շէրա
կ՝է ճաճօճի ցօւահաճօ ցա ճլլէ ռալլա ցօճօ.

Դեյի ճենե տէտ՝է շաւօտ՝լ ցօցօ ցոկ՝է շարեյլւէ նիճէ ճագօտ՝ե ցա?

Դեյի ճենե հէ շատ՝ուտ՝լ, ճենետ՝է շատ՝ուտ՝լ ցոկ՝է շատ՝ենլւէ նիճէ շեյի ճենե
հէտէրէյաշէտլի կե “հէշէ կուտ՝եճեյլլիճի” կօճի.

Հէշէ կուտ՝եճեյլլիճի նիճէ:

- շէկա շատ՝ուճօ ցոկ՝է շատ՝երեյլւէլէ;
- ցոտ՝է հէշէ տ՝եճի ցա ճլլե նիճէ – շեճահլօ շուտ՝լլի ճօճի նիճէ
շտտ՝օրօհի նիճէ;
- շեյի ճենե ռաքէ՝էրանէտ՝ե ցոտ՝է ռաքեցա կ՝ահօւե հէ Բեցօ
շեճօճահի նիճէ – շեճահլօ ռաքեյլլիցօնէ կե
ցօճա ռաքէ՝եճի հլլի, ցարաքօրէտէ հլլի, ճօճի նիճէ
ռաքէցօտ՝լնե հլլի;

- ʔeyi dene ʔeká ʔawohtı́ yerehwéle héts'ədi níde – ʔedahxó dódí hédeyádi dódí níde ʔedech'á beʔóné rahse níde;
- raxene ʔúya gha ʔaraxóla dódí níde raxets'é ʔedeoróhı́ hé bech'árahı́ kexóht'e hęze hédeyadı níde;
- lá raxegháı hıts'ı́ne (memı horéno ʔó dı́ k'éts'ene háhwe dúyé dúʔagóht'e gots'é hęze kədi); dódí níde
- ʔedahxó ʔaféréni gots'é hęze ts'edeııdı kólı́ gótl'á kádi ʔəhdını́ rakúts'ədi níde.

ʔeyi dene sets'é ʔawót'ı́ ghó hęze hédeııdı səhdi níde dágóht'e gha?

ʔeyi dene hęze sédeııdı héyá ʔahjá hadı níde ʔeyi dene heséréyaʔəhtı́ dódí níde ʔeyi kóta gots'é dene gogha kurı́zedétl'eı ke memı ʔəhw'ı́ godə kenıwé kədi gha. ʔeyi dene súde ʔəhw'I hęze sédeııdı yerehwé héyá ʔahja hadı gots'é ʔəhw'ı́ ʔadı kenıwé níde ʔeyi ʔeʔáyená duk'é yets'é k'ınagoyı́za gha begút'a gha yıle. ʔeyi dene sú súde bets'é ʔawóht'ı́ goghó hęze héts'ədi kegúhza góka ʔat'ı́ gha. ʔeyi dene séréyaʔəhtı́ kó góyə dúyé ʔəkurıkadı duká ʔakúts'ədi:

- góshó ʔəʔəhdə gú hęze səhdi yereııwı́;
- dukó godéhza gú du súde hęze séts'ədeııdı kegúza gogha ʔayəht'ı́le.

ʔeyi ʔeʔáyená duk'é sets'é k'ınagots'eyı́za níde sú denéhlı́ bedá ʔagát'ı́ het'ódéʔa?

Dódi. ʔeyi dene heséréyaʔəhtı́ dódí níde ʔeyi kóta gots'é dene gogha kurı́zedétl'eı ke ʔeyi dene ká ʔəhw'ı́ ʔeká nets'é k'ınagokeyı́za lahot'e gok'é ʔakenıwé gha góʔó. ʔeyi dene heséréyaʔəhtı́ góyş dánególa goghó dúle kéwégodə gú góʔə t'áhsı́ begháre ká ʔəhw'I ʔeká ʔanególa kodúya ʔeyi ʔakəhı́ gha dúle, ʔeyi ráıdı gá ʔeghálayedai ke neghákeyı́da ts'é dai.

ʔeyi Lísaldá ke du ʔakú h́t'ú ʔeká ʔakúdeyídíle níde dágóht'e gha?

ʔakú h́t'ú lísaldá ʔeká ʔahéts'ədi níde gonezɔ. Haníde dúle ʔeyi dene beséreyazutɔ gogha t'áhsɔ shɔkəyələ, hé w'ila menɔ goghá ʔayót'ɔ gonezɔ kerakódi h́t'ú dúle gogodó shɔkəyələ. ʔeyi dene gots'í dene héhdi goch'á forɔ h́t'ú ʔeká ʔats'ədi níde gonezɔ.

ʔekáht'e kólí, judóhyó ts'enɔwɛ dúle gokádaots'ədóhtə, gú ʔeká dene ʔahégóla yítɔ'á dáréht'e xai teodeyɔwe kólí dúle goghɔ ʔeká ʔats'ədi. ʔəhdíní lísaldá ʔeká ʔahédəhsɔ ts'enɔwɛ níde ʔeyi ráidi k'é, dene ʔeyai hɔlɔ kó dúle gots'é ts'edela gú ʔeká ʔakúts'ədi. Dene ʔeká ʔahégóla yítɔ'á forɔ h́t'ú ʔeyi ráidi k'é kugháts'eyeda níde gonezɔ. Du denene káderátɔ'e gháts'eyedále kólí láhtare deneyí ts'eya kólí kots'enihsɔle. ʔeyi ráidi gá ʔeghálayedai ke ʔeyi ʔeyai ts'ɔhdé hé kéráts'egha gá dene ts'é gowídə kenɔwɛ sɔni. ʔeyi dánególa goghɔ lísaldá ts'é guhdə yerenewɛ níde nenɔyá nets'é godéʔa. Láhtare ʔeyi ʔeʔáyená menɔ t'áhsɔ ʔabególa hé ʔeghálayedai ke gú fére ts'é gots'ədə níde kugha gonezɔ.

ʔeyi ʔeʔáyená sets'é k'ɔnagots'eyɔʔa ghɔ ʔeká ʔaduhsɔ níde dágodə gha?

ʔeyi lísaldá ke ʔeyi menɔ dáníla ghɔ danukedehke gha. ʔeyi ráidi hé ʔeghálayedai sú neneh t'áhsɔ ʔagúja gɔka negháts'eyudá hadɔ gha, gú neneh légoyegə, káderátɔ'é níde goʔedɔhtɔ'é kíhshu gha. ʔeyi lísaldá judenɔ ʔanególa w'ila gáyewída kədi gha, gogháre gots'é t'áhsɔ shɔkeyulə hé menɔ gogá konihshɔ ke w'ila dahukedehke gha.

ʔeyi menɔ ʔeʔáyená nets'é k'ɔnagoyɔ bodenehshɔ níde ʔeyi lísaldá kits'é godə gha. ʔeyi menɔ ʔája gogá godə k'éréht'é níde dúle ríkídishu gú beséreyazutɔ gha ʔakɔyələ gha.

ʔeyi menɔ ʔája beséreyazətɔ gots'əni kóǰezone weda gha?

Dágóht'e gháre. Gowá beséreyazutɔ gots'é kárákɔyəshu gha. Neghɔnáda dódi níde t'áhsɔ ʔanulə goghɔ bech'ánɔ níde ʔeyi lísaldá dódi níde ʔeyi ʔeʔá

k'edadədi zəká zəhénidi. ʔeyi dene séréyazəhtı dagháre dúyé neghá zət'ı, gots'ę dúyé nets'ę godə gha zayédúdi gha dúle kıts'é godə.

Sú dene zəreyóné zeyi dene zəzáyená sets'ę k'ınagoyıza kokenihsho gha?

ʔeyi dene séréyazəhtı hai kóta gots'ę hóyí dene zeyi dene heséréyazətı góyə zəkut'ıle hadı nídézə dódı nídé hoyı dúle dene zeyi zət'ı. ʔeyi zəzá k'edadədi zeyi dene séréyazəhtı zeyi menı zəbególa zəhdını bızi kádats'eduhtə héhdi gha dúle. ʔeká zəgólá nídé zeyi godə zedıhtı'é hé bəyəots'ədə zəkáht'e k'e dúyó menı zəbególa hızi kuzı. Láhtare zeyi dene séréyazəhtı t'áhsı gho gots'udə goch'árut'ę gha zəgólá nídé dágúja héhlá gho gokede gha dúyé. ʔeyi zəzá k'edadədi gogho bets'ę gahdə.

ʔeyi dene heséréyazətını sú gohdə gha?

ʔeyi menı zájá ts'ədi hai ká zəhw'ı zəsədədi hadı nídé zeyi dene heséréyazətını gogho gots'ədə gha du got'ódéza. ʔeyi menı zájá ts'ədi hai du zəhw'ı zəsədədi hadı nídé zeyi dene heséréyazətını gogho gədə gha rágudi. Neniya lə dágúja gogá kodenehsho zənet'e hé negodé súde kugha het'ódéza, neniyo sıya súde dágúja kodenehsho.

ʔeyi dene heséréyazəhtı do zala godə rıts'ıza, gots'ę lahot'e kézegonıwe zəgúhyə w'ıla zedahxo gədə gha. ʔeyi zala godə rıts'ıza zəgot'ı gú zeyi dene séréyazəhtı sú kézegorıwı gha godə k'éréht'e gha guwéhzo gha. ʔeyi menı goshó zəzáyená dene ts'ę rágəzo ke duk'ę w'ılá gots'ę goshó dene húya gha zayət'ı ke zəhw'ı gogha nídé goséréyazətı kézegorıwı were sú gogha godə k'éréht'e hıka fére goghákeyedaı gha.

ʔeyi dene heséréyazəhtı ká gogha godə k'éréht'é yenıwə nídé yeri dzıne k'e zeyi menı zája beséréyazətı hadı gha. Yeri dzıne t'áhsı zəgúja gots'ę zala dene séréyazəhtı do xədə rıts'ələ gok'énahta sózarəht'e sah todəwı gú zeyıt'ı zə zeyi menı zájá dədi judóné beséréyazətı gok'énahta w'ıladá sózarəht'e sah torodewe.

Ƴeyi dene dásɟla gogha beséréyazutɟ dugáradadéwohdi yerehwę dódí nídé dene heséréyazetɟ kọ Ƴehdíní goghọ gohdə yerehwę nídé dágóht'e gha?

Ƴeyi lísaldá ke beséréyazutɟ gha Ƴakıyılá nídé neni dugáragots'edéwódi gha Ƴagolə gha dúyé. Ƴeyi Ƴezá k'edadədi keyá ts'ę godéza. Ƴeyi Ƴawót'ı gha Ƴedıhtı' é neghá hęshú nídé Ƴeyi dene heséréyazetɟ ráneda gú goghọ kúégodə gha. Ƴeyi Ƴedıhtı' é subpoena bek'éhtá Ƴats'ıt'e gha gú bek'e yeri dzíné, yeri sadzə Ƴeyi Ƴats'ət'ı dai gok'e déhtı'e.

Nıjı, dódí nídé Ƴehdíní dene heséréyazetɟni goghọ gohdə yerenewę nídé goghọ forı hıt'ú Ƴeyi Ƴezá k'edadədi ts'ę godə. Ƴeyi Ƴedıhtı' é k'ę Ƴats'ıt' éle nídé, Ƴeyi dene séréyazəhtı dúle lísaldá rınekedúshu gha Ƴagolə. Hanídé Ƴeyi lísaldá rınekedúshu gú Ƴeyi dene séréyazəhtı yeri kexóht' é du Ƴeyi Ƴedıhtı' é k'éhtá Ƴayenét'e ghọ bégodə gha.

Sú gózə meni ke ts'ę Ƴayóht'ı ghọ gohdə gú Ƴasəkələ gha?

Gowá gogha dódı. Ƴeyi meni Ƴája hai beséréyazetɟ gú wáyı Ƴareyóné gózə meni ke ts'ę Ƴayıt'ı gogháre wáyı gogá konıyọ gha yenıwę nídé fére Ƴeyi dene séréyazəhtı goghọ dahudehke gha gú Ƴeyi Ƴezá k'edadədi w'ıla Ƴeká Ƴazahéhdı gha. Hanídé Ƴeyi dene séréyazəhtı Ƴóhkú gogá bets'ę gots'udə gha Ƴagolə gha. Ƴala gú Ƴeyi dáhédádı sú Ƴeyi dene beséréyazetɟni godídılé Ƴagóht'e gok'e xədə həhsı gha, Ƴeyıtı'á sú dúle dene séréyazetɟni goghọ gots'ədə hadı gha.

DúƳagóht'eni dúyé gogá gúds Ƴanəkələ, gú Ƴeyi kóta gots'ę Ƴeyi jury gha dene déhw'ı hé hóyı kóta gots'ę dene (Ƴeyi godə shıyələ déné ke dai) w'ıla dúyé Ƴeyi Ƴat'ı. Ƴeyi dene séréyazəhtı gowere meni ke ts'ę Ƴayıt'ı gogodə duká Ƴagóht'e nídé zọ Ƴeyi dene heséréyazetɟni goghọ gots'ədə gha dúle hadı gha:

- t'áhsı dagháre Ƴagújá nídé;
- godídılé Ƴagóht'e nídé;
- Ƴekú dene heséréyazetɟni gogháre wáyı dágúja gogá konıyọ gha nídé.

ʔeyi dene séréyazəhtı t'áhsı sóʔagoréht'e kek'éyədıhədi dagháre ʔadı gha, dúʔagóht'eni:

- ʔeyi dene ʔájá hédədi ʔəhw'ı gogha nídé súde lahot'e ʔedek'e godə hé ʔedek'edadədi gha;
- godagháre dá ʔededısha kehé dzá godəw'ı gha gots'ə ʔəhw'ı gogha yerı du dene dídíle ʔagóht'e dene gha gok'éts'ódını; gots'ə
- ʔeyi kóta gots'ə ʔeyi dene kudagháre dene heséréyazutı gha gok'e kədsəhw'I derı godə kúyılhəʔ nídé dákədsə gha.

Dúʔagóht'e gots'udeyıkə hé goghə godə rınıʔə goghə ʔeyi dene séréyazəhtı du həʔə gódeyídílenı dúyé goghə godə ts'edetl'e gú dúyé bəyəgots'ədsə k'e goghə dene hégots'ədsə. ʔeyi dene séréyazəhtı ʔeyi kexóht'é ʔeká rıdadérıʔə hadı gú goghə godə détl'e gha.

Dúʔagóht'e gogha ʔeyi dene dá ʔederáyədi gha?

ʔeyi dene dájá hédədi gogha begút'ə nídé duká gogha ʔederáyúdí héts'ədi gha. Gowá nídé ʔeyi dene séréyazəhtı yerı dzıne dá ʔederáyúdí dəhsı gha hadı gú ʔeyi dene k'ek'ınarehta gálayeda yeghə ʔedıhtl'é dıtl'e gha ʔayəhdı. ʔeyi dene k'e k'ınarehta gálayeda hai yegá ʔareyóné kegúhəa gha ʔat'ı, bégot'ıne, dá gáhurétə, judenı ʔeghálayıda, gots'ə gowere ʔəʔayená rágəʔə gá dai. Nénı w'ıla ʔeyi ʔəʔá k'edadədi hai dánególa gots'ıʔóné néhé w'ılá, gots'ə négot'ıne ke kúhé dágóht'é ʔagúja goghə dúle bégədsə. Derı godə dúle dene dáhególa gok'é dá sıts'eyıwe gozədıhtl'é k'e rıgólə dódı nídé ʔeyi dene dá ʔederáyúdí kıyəhdı nídé ʔeyi ʔəʔá k'edadədi dúle yek'e godə.

ʔeyi dene séréyazəhtı sóʔagoréht'e dagháre dúle ʔeyi dene ʔederáyúdí gha ʔayələ, dúʔagóht'eni:

- səba hé dúle ʔeyi dene séréyazəhtı ke ts'ə ʔederáyədı ʔayələ;
- kóta gots'ə dúle kıdəsı kólı bek'e k'ınadıgobe gú ʔəʔá k'éhtá dene wóle gha xədsə həhsı gha, gots'ə neghá ʔawót'ıle ʔeká ʔagóht'e gogha w'ıla ʔakıyəhdı gha dúle; dódı nídé
- sóʔadéhəwə gots'ə dúle kóğdezene weda: Dene kóta yıle nídé júhdá NWT w'ıladá kóta lígı, dódı nídé híde Canada gota w'ıla dúle gots'ə ʔakıyələ.

Ƴeyi dene séréyazəhtı dúle lát'e ts'əhʒóné hé Ƴederáyúdí gha Ƴayələ. Dúʒagóht'e yáʒagódədí, Ƴeyi dene séréyazəhtı sǒba hé Ƴederáyúdí hé w'ıla bek'e k'ínadıgube hadı gha dúle. Dá Ƴederáts'eyúdí hadı were Ƴeyi dene séréyazəhtı dúʒagóht'e gok'óné gárayeda:

- dádéhshóta dúyégú rágóʒo;
- ʒeká rágóʒo gú dágúja;
- weneya nídé;
- Ƴeyi dene ch'ít'á dádéhshó nek'eríahút'ı;
- Ƴeyi dene Ƴeʒáyená rágóʒo goghó dá káıdıyıʒa;
- Ƴeyi dene gowere Ƴeʒáyena k'ínagoyıʒa gha begodé góhlıta; gots'ə
- gowere ʒeká rágots'əʒo gú gogha dá Ƴederáts'əyşhdı gogodóta w'ıla.

Ts'ódane həhlı gú Ƴeʒáyená duk'ə sets'ə rágots'əʒo nídé súdúle gok'e k'ínagohʒa?

Həʒə, láhtare. Goghó lısalđá hé negha dene k'edadədí hııı ts'ə góðə. Láhtare xai góʒo gotodeyıwe kólí Ƴeyi lısalđá Ƴeyi menı ʒája beséréyazutı gha Ƴayələ gha dúle. Ƴedahxó Ƴeyi gonezó fəts'ehya gá dene ts'éradı w'ıla ts'ə guhdə yerenewə gha sǒnı.

Raxekó'tá mení zezá'yena t'ahsá zabe'gó'la hé zehá'layeda
zeyi dánegó'la gok'é dá sínəwí gozədih'tí'é hé nets'éráwó'dí,
dánegó'la gogha dene heséréyazutí kehé dágóht'e ghə
né'gú'də, dódí nídé godəyí gok'e yí'da kehé níní ráwose gogha
nets'érádadú'dí gogha bet's'é zedí'hsa.

Rádeyí'lı kó: (867) 598-2247 íle héní'dé (867) 598-2352

Fabesha: (867) 872-5911

Tí'odəshə: (867) 874-7212

Zerákəkó: (867) 777-5493 dódí nídé (867) 777-1555

Só'bahkó: (867) 920-2978 dódí nídé (867) 669-1490

Xá're nəxədə k'é nets'é gots'udə gha zakúní'dí.

